

Писаревська К.В.

*Харківський національний
автомобільно-дорожній університет,
м. Харків, Україна*

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Варто відзначити, що нині спостерігається піднесення престижу української мови у світі, у зв'язку з цим – підвищення інтересу до її вивчення серед іноземних громадян. З цією метою при підготовчих відділеннях багатьох українських ВНЗ започатковано мовні курси, на яких студенти-іноземці мають змогу опановувати українську мову на рівні А2 або В1 – як це передбачено Державним стандартом 2018 р., або ж студенти навчаються на основних факультетах вишів, вивчаючи додатково дисципліну «Українська мова як іноземна» чи «Українська мова за професійним спрямуванням». Залежно від кількості аудиторних годин, передбачених навчальними планами, створюються численні авторські навчальні програми, які проходять апробацію, вдосконалюються, викладачі мають змогу ділитися набутим досвідом. Таким чином, методика викладання української мови як іноземної активно розвивається. В 1993 року в Ялті відбулася перша Міжнародна наукова конференція «Українська мова як іноземна: проблеми методики викладання», де науковці окреслили основні проблемні аспекти науки.

На кафедрі українського прикладного мовознавства Львівського національного університету імені Івана Франка, де чи не вперше в незалежній Україні взяли за навчання іноземних студентів, періодично відбуваються наукові конференції, присвячені теоретичним і практичним аспектам викладання української мови як іноземної, видається збірник наукових праць, який масштабно висвітлює питання особливостей «організації процесу навчання української мови в чужомовній аудиторії, лінгвокраїнознавчі аспекти,

проблеми міжкультурної комунікації, викладання фонетики, лексики, граматики, стилістики української мови, роль тексту, засоби формування комунікативної компетенції в процесі викладання української мови як іноземної».

Найважливішими проблемами у викладанні української мови як іноземної Л. Бей та О. Тростинська вважають такі:

- 1) диференціація іноземних студентів основних факультетів за категоріями залежно від напрямів навчання;
- 2) розробка для кожної категорії студентів програм курсу «Практична українська мова»;
- 3) адаптування програм курсів «Українська мова», «Ділова українська мова», «Українська мова за професійним спрямуванням» до комунікативних потреб і мовних можливостей іноземних студентів;
- 4) створення адаптованих підручників з названих курсів з урахуванням особливостей кожної категорії іноземних студентів;
- 5) впорядкування кількості навчального часу для вивчення того чи іншого курсу з української мови;
- 6) уніфікація форми підсумкового контролю.

Автори всіх навчально-методичних розробок акцентують увагу на необхідності комунікативного підходу до навчання, основною метою якого є адаптація іноземних студентів до українського мовно-культурного середовища, а також швидке подолання міжмовного бар'єру між комунікантами шляхом включення в мовленнєву практику на заняттях та в позааудиторний час. Викладачі діляться досвідом щодо підготовки навчально-методичних матеріалів й зокрема – укладання підручників з української мови як іноземної. На кафедрі українського та прикладного мовознавства Львівського університету імені Івана Франка, де широко викладають українську мову іноземним студентам О. Антонів, З. Мацюк, Г. Тимошик, Б. Сокіл, Н. Станкевич, О. Туркевич, О. Палінська, створені підручники та навчальні посібники, які стали основою для навчання іноземних студентів багатьох ВНЗ

України. Методикою викладання іноземної мови (зокрема й української як іноземної) на кожному занятті передбачено виконання чотирьох видів навчальної діяльності: аудіювання, читання, письмо, говоріння. Однак співвідношення цих видів роботи на різних заняттях може варіюватися залежно від теми, мети заняття, комунікативних потреб студентів та ін. З власного досвіду викладання звертаємо увагу на широке урізноманітнення видів роботи на заняттях, які викладач може застосовувати, послуговуючись власними творчими можливостями. Беручи за основу навчальний посібник «Українська мова для іноземців»/ Барчук О. Г., Волкова О. М., Ворона Н. О. та ін.; за ред. Т. О. Дегтярьової. 3-тє вид. – Суми, 2018, викладачами кафедри славістичної філології, педагогіки та методики викладання Білоцерківського НАУ було підготовлено до друку «Практикум з читання», який містить 185 текстів та запитань за змістом для рівнів А1, А2, В1.

Постійно ведеться робота з удосконалення навчальних програм, які б органічно поєднували вивчення лексики і граматики української мови та передбачали максимальну кількість комунікативних завдань. З цією метою підготовлено до друку «Додаток до навчального посібника з української мови як іноземної» (укладач Баран Н. А.), в якому особливе місце відведено діалогам, що моделюють життєві ситуації, а також творчим вправам.

Звертаємо увагу на розвиток та закріплення навичок грамотного та швидкого письма, оскільки студенти повинні вміти занотовувати лекційний матеріал на заняттях у майбутньому. Отже, вважаємо важливими у викладанні української мови як іноземної такі питання:

- розробка детальних навчальних програм та їх вдосконалення;
- підготовка нових навчально-методичних розробок та навчальних посібників – як результат роботи;
- поєднання чотирьох видів мовленнєвої діяльності на кожному занятті;
- комунікативний аспект у викладанні та практична спрямованість навчальної діяльності;

- залучення студентів до позааудиторних занять (екскурсія до супермаркету, поліклініки, аптеки, до річки, приготування українських страв, участь у художній самодіяльності та культмасових заходах, спільні заняття з українськими студентами, презентації навчального закладу, окремих факультетів тощо);

- навчання грамотного письма. Основною метою викладання повинно бути досягнення студентом бажаного рівня мовленнєвої грамотності – шляхом застосування оптимальних форм навчальної діяльності.